

nejšega dispozitiva evalvacije, ki ima prav tako svoje strokovnjake in ki poleg tega ni brez povezave s psihiatričnim poljem. Razbiranje sistema evalvacije omogoča pokazati na najbolj občutljivo, celo hiperobčutljivo točko razmerja med oblastjo in vednostjo, in sicer v njeni produkciji in njenem poučevanju.

Kar sem poimenoval akreditacija, je prav način, na katerega oblast vpelje režim resnice, zamišljen kot disciplinarni režim, torej takšen, ki vključuje nagrade in kazni. Toda storiti moramo še korak naprej. Tudi na tej točki nam bodo v pomoč Foucaultove analize. V seminarju *Les anormaux* je Foucault analiziral vlogo psihiatričnega diskurza oziroma, natančneje, psihiatričnih ekspertiz v pravosodju. Te ekspertize, ki so pred sodiščem akreditirane kot resnični diskurz in imajo neposreden vpliv na določitev stopnje odgovornosti in s tem na zadano kazen, so v večini primerov osupljive – ne le napačne, ampak že kar groteskne.<sup>1</sup> Gre za »diskurze resnice, ki spravljajo v smeh in imajo institucionalno moč vzeti življenje«. (Ibid.: 7) Na sodišču seveda nismo zaradi evalvacije. Institucionalna smrt za zdaj še ni fizična smrt. Kljub temu pa imajo diskurzi strokovnjakov-ocenjevalcev povsem primerljiv status s psihiatričnimi strokovnjaki na sodiščih: to so diskurzi, ki spravljajo v smeh in ki lahko obenem obsodijo celotne sektorje raziskovanja in izobraževanja. Skratka, gre za groteskni diskurz s pretenzijo po resnici, ki ima na področju produkcije in prenosa vednosti veljavo zakona. Prav to je evalvacija. Oglejmo si definicijo groteske, ki jo poda Foucault: »Dejstvo, da ima neki diskurz ali posameznik po svojem statusu učinke oblasti, za katere bi jih njegove notranje značilnosti morale prikrajšati.« (Ibid.: 15) Grotesknost se pojavi, na primer, ko ekspertize ne podajajo zgolj presojo o veljavnosti trenutnih, ampak tudi prihodnjih raziskav – ko prepoznavajo »obetajoče teme«. Strokovnjaki-ocenjevalci niso nastavljeni – z dekretom ministrstva ali le s kooptacijo – le kot bolj učeni od učenjakov, ampak tudi kot vedeževalci, ki – verjetno v usedlini kave, če ne v črtah na dlaneh raziskovalcev, ki jih pregledujejo, ali s posredovanjem glasu, ki ga slišijo le oni – vidijo, kaj bo cenjeno v prihodnosti.

Vidimo torej, kako se skozi evalvacijo oblast postavlja kot oblast, za katero se predpostavlja, da ve. Strokovnjak je posameznik, ki po zaslugi oblasti razpolaga s predpostavljeno vednostjo, ki je večja, ustrežnejša in bolj veljavna od tistih, o katerih presoja. Gre za grotesko, ki lahko povzroči zelo veliko škodo. Kdo bi lahko rekel, da vsi posamezniki, ki jim pripada oblast (četudi je majhna), to oblast uporabljajo na dober ali slab

1 Primeri, ki jih na začetku svojega seminarja navaja Foucault, so nedavni, iz let od 1950 do 1974. Cf. Foucault, 1999: 6, isl.